

обов'язки, не сприяла підвищенню ефективності і результативності їх роботи. З метою ефективного виконання покладених завдань на керівника покладаються різні ролі:

- аналітика (стратегічне управління персоналом, визначення стратегічних цілей митного органу, узгодження їх із HR-стратегією);
- комунікатора (заохочення та мотивація працівників митного органу);
- каталізатора змін (трансформація, зміна та оновлення структури державного органу) [4].

Виконання тимчасових обов'язків перешкоджає ознайомленню з колективом, а зміни в організаційній структурі стають причиною відсутності достатнього часу. При аналізі основних аспектів управління державними установами, які включають стандартизацію завдань у спеціальних правових формах, репутацію, довіру та оцінку, комунікації, важливо зауважити, що недостатньо, щоб їх хвалили в соціальних мережах, потрібно, щоб це було результативним. Бо головною метою є бажання фахівців державної служби працювати у митній команді.

Література:

1. Митний індекс оцінка ситуації в митній сфері у 2022 році. URL: [https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/EBA Customs Index 2022 UA.pdf](https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/EBA_Customs_Index_2022-UA.pdf) (дата звернення: 22.04.2024).
2. Авраменко Н.Л., Дорошенко Т.М., Матвеев М.Е. Проблеми митного контролю в контексті європейської інтеграції України. Економіка та держава. 2022. № 1. DOI: 10.32702/23066806.2022.1.55. (дата звернення: 23.04.2024).
3. Результати моніторингу застосування процедури спільного транзиту у липні 2023 року. URL: <https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/rezultati-monitoringu-zastosuvannia-protseduri-spilnogo-tranzitu-u-lipni-2023-roku-1244>. (дата звернення: 20.04.2024).
4. Дорофеева Л. М., Корнева Т. В. Виклики та співпраця на шляху Європейської інтеграції в сфері митної справи. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Том 1. № 80. с. 455-461 DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.69> (дата звернення: 21.04.2024).
5. Мельник Т. М. Посібник із вдосконалення митної справи та митного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні. Розвиток ринкових відносин в Україні. 2015. № 11. С.110-118.

Босюк Ю.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Славкова А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Акцизний податок, що належить до категорії специфічних акцизів, є непрямим податком і базується на диференційованому підході до оподаткування окремих товарів та товарних груп. Його вплив на економіку забезпечується через цінові механізми, що дозволяє непрямим контролювати обсяги виробництва та реалізації підакцизних товарів як на внутрішньому ринку, так і в зовнішньоекономічній діяльності [1]. Прогнозування змін потенціалу акцизного оподаткування стає особливо важливим в контексті коригування податкової політики для відновлення економіки у країні в умовах нестабільності. Дослідження аспектів акцизного оподаткування та проблем його адміністрування були предметом наукових праць таких вчених, як: Карпенко С.П. [1], Олійник О.В. [2], Олійничук О., Швець Я. [3], Рошко Т. І., Кміть В. М. [4], Щирий Г.Л. [5], Лисяк Л. [6].

Більшість розвинених країн, в умовах розвитку сучасних економічних тенденцій, використовують комбінацію прямих та непрямих податків у своїй системі оподаткування. Ця ситуація визначається відношенням між ними, що в свою чергу залежить від рівня життя населення. Низький рівень доходів обмежує ефективність збору прямих податків. Таким чином, у країнах ЄС з молодою ринковою економікою переважною формою оподаткування є непрямі податки [4]. Якщо розглядати застосування акцизних податків, то лише у Великобританії, Іспанії, Ірландії, Австрії, Люксембурзі та Португалії використовуються специфічні акцизи. Данія має найбільшу кількість підакцизних товарів серед країн ЄС. Щодо податкових ставок та пільг, то найнижчі адвалерні ставки застосовуються в Сербії, Данії та Нідерландах, а найвищі - в Італії, Фінляндії та Естонії. У Європейському Союзі загалом та в окремих країнах спостерігається зростання доходності специфічних акцизів щороку [3].

Задля зменшення доступності товарів, що зашкоджують здоров'ю людини та довкіллю, країни виконують рекомендації та стандарти Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я. У зв'язку з цим для подолання фінансових проблем у період Великої Рецесії більшість країн ЄС підвищила акцизні ставки як джерело покриття бюджетних дефіцитів. Підвищення акцизного податку сприяло зростанню роздрібних цін на тютюнові вироби, роблячи їх менш доступними для потенційних покупців. Але не у випадку, коли вартість цих товарів не змінюється в порівнянні з доходом споживачів, адже в такому випадку тютюнові вироби знову стають більш доступними. Антикризові заходи, які були здійснені у межах податкової політики в країнах ЄС у період кризи 2008-2009 років наведені в таблиці 1. Як бачимо, у більшості країн це відбувалося за рахунок підвищення непрямих податків, зокрема акцизів [5].

Таблиця 1. - Зміни в податковій політиці стосовно специфічних акцизів та ПДВ у деяких країнах ЄС під час кризи 2008-2009 років

Країна	Зміни під час кризи
Румунія	Збільшено акциз на алкогольні напої, сигарети і паливо з квітня 2009 року скорочено ставку ПДВ з 19% до 5% для будівництва соціального житла
Словенія	Збільшено акциз на бензин, газ, нафту і алкогольні напої, у травні 2009 року – на тютюнові вироби
Словаччина	Знижено акциз на газ для промислового використання. У посткризовий період збільшено акцизи на тютюнову продукцію, ПДВ (з 2011 р.)
Латвія	З переліку пільгового оподаткування виключено різні типи товарів. Збільшено ставку акцизу на сигарети (з січня 2009 року), на паливо, тютюн, каву, алкоголь і безалкогольні напої (з лютого 2009 року).
Литва	Підвищено: ставки акцизу на паливо, алкоголь, сигарети, крім того – ставку ПДВ на 1% (до 19%). Разом з тим було скасовано: ставку ПДВ 9%, що відноситься до будівельних послуг, а також пільгову ставку ПДВ (5%)
Кіпр	Зменшено ставки акцизу для напівурядових організацій з 25% до 10%
Фінляндія	Підвищено ставки акцизу на алкоголь і тютюн на 10%. Зменшено ставку ПДВ на продовольчі товари з 17% до 12% (з жовтня 2009 р.).

Джерело: складено на основі [5]

Наслідком підвищення податків на тютюнові вироби в Туреччині стало зростання цін майже на 195%, збільшення доходів бюджету від акцизу на тютюн на 124%, при цьому обсяг продажу тютюну знизився на 16%. У Великій Британії підвищення податків на тютюнові вироби переважало рівень інфляції, відтак доходи бюджету збільшилися, при цьому кількість 58 споживачів зменшилася і що важливо - знизилися масштаби незаконної торгівлі тютюновими виробами.

Слід зазначити, що підвищення ставок акцизів у країнах ЄС та розвинених зарубіжних країнах стало компенсаторними заходами, адже відбувалося одночасно із поступовим, повільним зниженням прямих податків. Пакет антикризових заходів кожна країна формувала переважно самостійно, вирішуючи найбільш гострі внутрішні проблеми, пов'язані з перебігом і наслідками кризи. Досвід країн як із розвиненою, так і з трансформаційною економікою, які є членами ЄС та гармонізували свою акцизну політику, є особливо цінним для України, адже стане прикладом уникнення прорахунків стосовно підвищення податкового навантаження, посилюючи дієвість державного податкового менеджменту [4].

Починаючи з 2014 року, бюджетна нерівновага в Україні різко посилювалася, а особливо це стало помітно під час пандемії коронавірусу через занепад економіки, скорочення податкової бази та зростання державного боргу. Вторгнення російської федерації на територію України в лютому 2022 року стало викликом для української економіки. Нині великі обсяги державного боргу та видатків на його обслуговування породжують фіскальні

ризиків, що перетворюються на боргову пастку. За таких умов важливими стають заходи з легалізації деяких товарів, що підлягають акцизному оподаткуванню.

Так, Л. Лисяк, К. Роменська, Н. Дуброва та інші [6], розглядають можливість впровадження акцизного податку на безалкогольні напої та продукти з високим вмістом цукру для оптимізації управління фінансами в умовах кризи та гострої безпекової ситуації, спричиненої військовою агресією Росії. Такий вид акцизу діє в таких країнах як Австрія, Бельгія, Данія, Франція, Хорватія та інші. Ініціатива із запровадження акцизного податку на каву в Німеччині, яка триває з 2009 року, представляє цікавий досвід для України. Таке рішення було прийняте з метою зменшення надмірного споживання цього продукту, яке може мати негативний вплив на здоров'я. У Німеччині ставка акцизного податку на смажену каву складає 2,19 євро за кілограм, а на розчинну - 4,78 євро за кілограм. Суміші смаженої та розчинної кави оподатковуються залежно від їх складу. Податок на каву є традиційним джерелом податкових надходжень до федерального бюджету Німеччини, забезпечуючи у середньому 1 мільярд євро [2].

Окрім, розширення переліку підакцизних товарів, в розрізі євроінтеграції, Україна має провести ряд заходів з удосконалення вітчизняного законодавства, яке безпосередньо стосується акцизного податку. Розгляд законодавства ЄС у сфері акцизного оподаткування стає актуальним через значні реформи в цій галузі, які відбуваються в Україні протягом останніх років.

Для максимізації податкового потенціалу необхідно запровадити ефективне податкове регулювання, яке зменшить вразливість податкової системи до внутрішніх та зовнішніх загроз. Оцінка фіскальних дисбалансів повинна враховувати часові, регіональні та інституційні чинники, а також такі фактори, як якість та ефективність регулювання, податкова дисципліна та рівень корупції. У нинішній ситуації податкова політика має сприяти збільшенню бюджетних надходжень, одночасно обмежуючи нелегальне виробництво та торгівлю підакцизними товарами.

Література:

1. Карпенко С.П. Сутність та особливості акцизного оподаткування: світовий досвід та перспективи в Україні. *Економіка та держава*. 2015. N 3. С. 117–121 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=ecde 2015 3 28
2. Олійник О.В., Філон І.В. Податкова система : навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 160 с
3. Олійничук О., Швець Я. Світовий досвід акцизного оподаткування та його імплементація в Україні в контексті детінізації економіки. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 3(11). С. 197–200. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr 2017 3 40>
4. Рошко Т. І., Кміть В. М. Зарубіжний досвід адміністрування непрямих податків і можливі напрямки його впровадження у національній економіці. *Євроінтеграційна перспектива та інвестиційний потенціал економіки: теорія та практика: матеріали всеукр.*

наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14 березня 2020 р.). Одеса, 2020. С. 91-95. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/fmvps/kaf_svit_gos_mij_eko_vidnosin/mijnarodni_proekt_i/European_integration_perspective_and_investment_potential_of_the_economy_March_2020.pdf

5. Щирий Г.Л. Потенціал акцизного оподаткування у системі формування бюджетних ресурсів. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Університет митної справи та фінансів. Дніпро. 2022. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4787>

6. Lysiak L., Romenska K., Dubrova N., Kachula S., Tereshchenko T., Salnykova T. Management of budget flows from excise taxation in Ukraine. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research – Magnanimitas. 2022. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/6840>

Вакалюк А.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів імені В. Федосова Левченко К.М.

ІНСТИТУТИ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

За останні роки економіка України стикнулася зі значними проблемами. Після світової економічної кризи, пов'язаної з пандемією коронавірусу та карантинними обмеженнями у 2020-2021 роках, 2022 рік приніс Україні ще одне випробування – повномасштабне вторгнення рф. Зниження економічної діяльності суб'єктів економіки, зменшення інвестицій, масштабні руйнування виробничого капіталу та інфраструктури, скорочення робочих місць, соціальні втрати, та найголовніше людські жертви – це все наслідок агресивної війни, що розпочала росія. Наразі одними із головних питань є механізми та інструменти, що сприятимуть відновленню економіки України.

Відновлення та зростання економіки країни нерозривно пов'язане із процесом активізації інвестиційних процесів, адже завдяки цьому відбувається рух вільних фінансових ресурсів від тих, хто має їх надлишок, до тих, хто їх потребує. Важливу роль в інвестиційних процесах відіграє ефективна робота інститутів спільного інвестування (ICI), як одного із інструментів перерозподілу фінансових ресурсів від одних економічних суб'єктів до інших, на фінансовому ринку. ICI у процесі своєї діяльності акумулює кошти дрібних інвесторів (юридичних та фізичних осіб), тим самим перерозподіляє грошові кошти підприємств із метою їх ефективнішого використання та трансформує заощадження населення в інвестиції, в єдиний грошовий пул, що перебуває під управлінням професійного керуючого; впливає на грошовий обіг та прискорення обороту капіталу, що стимулює активізації економічних процесів; сприяє зростанню капіталізації та ринкової вартості компаній, підвищенню ліквідності цінних паперів на фондовому ринку, у т. ч. за рахунок виконання колективними інвесторами ролі маркетмейкерів.